

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО; МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2022.45.254361>

УДК 342.1.25 (477)

О. В. Прієшкіна, докт. юрид. наук, професор,
Заслужений юрист України
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра конституційного права та правосуддя
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: prieshkina@ukr.net

О. О. Харченко, канд. юрид. наук
Одеський апеляційний суд
вул. Івана та Юрія Лип, 24-а, Одеса, 65078, Україна
e-mail: olenaxarchenko@ukr.net

ПОЛІТИКО-ПРАВОВА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Стаття присвячена сутності політико-правової теорії державного суверенітету, який належить Україні як державі (ст. 1), народний суверенітет – народу України (ст. 5), національний суверенітет (Преамбула Конституції) – українській нації. В ході дослідження обґрунтовано, що реалізація державного суверенітету залежить не лише від дії загальних історичних та міжнародно-політичних факторів, а й від спроможності українського суспільства подолати економічні труднощі, від активної участі в цьому процесі кожного члена територіальної громади. Аналіз системного дослідження свідчить, що найважливішими ознаками та властивостями державного суверенітету у вітчизняній та зарубіжній літературі є дві властивості: верховенство державної влади щодо інших соціальних влад всередині держави та незалежність держави щодо інших суверенних держав ззовні. Доведено, що державний суверенітет так само і надалі відіграватиме ключову роль у міжнародних відносинах, що зумовлено перш за все глобалізаційними та євроінтеграційними процесами.

Ключові слова: суверенітет, державний суверенітет, глобалізація, євроінтеграція, Європейський Союз.

Постановка проблеми. Демократичні перетворення, що відбуваються в Україні, активізація процесів формування громадянського суспільства та побудова демократичної, правової, соціальної держави об'єктивно та наполегливо вимагають оптимальних політичних, соціальних, економічних, культурних модернізацій сучасного українського суспільства та ефективного вдосконалення механізму державної влади.

Проблема становлення та розвитку державності в Україні на правовому фундаменті, що закладений Основним Законом України, виступає однією з найактуальніших проблем реформування політичної, економічної, ідеологічної систем суспільства, забезпечення прав та свобод людини та громадянина, входження України до європейської спільноти.

В цьому сенсі варто відзначити, що сам процес державотворення на демократичних засадах відбувається перманентно, але він проходить досить непросто, що зумовлено, перш за все, об'єктивними причинами розвитку української держави.

З набуттям Україною незалежності, утвердженням повноцінного членства в Організації Об'єднаних Націй та визначенням євроінтеграційного курсу розвитку у якості пріоритетного, намічено орієнтири щодо подальшого процесу демократизації в країні, визначено юридичні зобов'язання України відносно членів європейської спільноти. У цих умовах дедалі більшого значення набувають міжнародно-правові аспекти засад конституційного ладу України, а також практичні аспекти його функціонування в контексті світової глобалізації та євроінтеграції. Здійснення суверенних прав української держави за цих умов вимагає нового розуміння та нової практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інституту суверенітету, державного суверенітету в умовах глобалізації та євроінтеграції в Україні викликають особливий інтерес не лише у теоретиків, але й дуже часто стають темою для дискусій серед практиків та експертів в різних галузях права. Дослідження фундаментальних засад функціонування, розвитку та вдосконалення інституту суверенітету, державного суверенітету були присвячені роботи таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як О. Л. Копиленка, В. Ф. Погорілка, П. М. Рабиновича, А. О. Селіванова, Л. М. Стрельцова, Ю. М. Тодики, О. Ф. Фрицького, Ю. С. Шемчущенка, О. Н. Ярмиша та інших. Незважаючи на наявність численних наукових праць, в яких були розглянуті проблеми суверенітету, державного суверенітету недостатньо висвітлено у правовій науці та залишається проблема державного суверенітету, взаємодії та взаєморозвитку держави та міжнародних організацій в умовах глобалізації та євроінтеграції при вирішенні тих чи інших питань загальнолюдського характеру.

Саме цим, передусім, обумовлені актуальність та теоретична значимість даного комплексного дослідження, що має надзвичайно велике значення для розвитку науки конституційного та міжнародного права.

Мета статті полягає у здійсненні аналізу поняття державний суверенітет як політико-правова теорія в умовах глобалізації та євроінтеграції, що дозволить визначити розвиток та вдосконалення української держави до європейського та світового співтовариства.

Виклад основного матеріалу. Становлення в Україні суверенної, незалежної, демократичної, правової, соціальної держави (ст. 1 Конституції України) об'єктивно актуалізувало не тільки визнання, але й стало нормативною підставою наукової і прагматичної легалізації державної влади та місцевого самоврядування (ст. 5 Конституції України) [1].

Ст. 1 Конституції України характеризує її як суверенну, незалежну, демократичну, соціальну, правову державу. У контексті дослідження серед вказаних ознак особливий інтерес становить характеристика суверенної держави, в основі якої лежить суверенітет. Саме ця властивість держави надає їй реальну можливість самостійно здійснювати через відповідні державні структури функції стосовно формування та реалізації як внутрішньої, так і зовнішньої політики України [2].

На сучасному етапі розвитку української державності виникає об'єктивна потреба в переосмисленні проблеми державного суверенітету як упродовж всього часу становлення суверенної української держави, так і в сучасних умовах. Саме ці питання особливо стали актуальними із закріпленням Конституцією

України конституційних засад пріоритету прав і свобод людини (ст. 3), суверенітету народу (ст. 5), принципу розподілу влади (ст. 6) та верховенства права (ст. 8).

Варто відмітити, що проблема державного суверенітету, і багато питань, які належать до нього залишаються протягом багатьох століть [3], аж до теперішнього часу, є спірними та невирішеними, а тому викликають численні дискусії [4].

У вітчизняній та зарубіжній юридичній літературі достатньо спеціальних досліджень, які присвячені державному суверенітету, а це, в першу чергу, пов'язано з тим, що проблема суверенітету займає особливе місце в системі наукових теорій сучасних держав світу [5].

Протягом століть застосування та вивчення проблематики державного суверенітету у вітчизняній та зарубіжній літературі склалось багато різних визначень та понять.

Так, дослідник Г. Еллінек розглядав державний суверенітет як здібність держави «до виключного правового самоврядування» [6]. Вчений Л. Оппенгейм розглядав державний суверенітет як «вищу владу, яка не залежить від жодної іншої земної влади» [7]. В американському соціологічному словнику державний суверенітет трактується як «монополія держави на використання державної мови в межах своєї юрисдикції» [8].

Суверенітет (нім. - верховна влада) – верховенство та незалежність влади. В юридичному енциклопедичному словнику під редакцією А. Я. Сухарева під державним суверенітетом розуміють верховенство державної влади всередині країни та її незалежність у зовнішньоекономічній сфері. Верховенство та незалежність як суверенні ознаки державної влади виражають її політико-правову сутність та виявляються у відповідних формах у внутрішній та зовнішньоекономічній діяльності [9].

Варто відзначити, що родоначальник концепції суверенітету відомий французький юрист Жан Боден визначив суверенітет як вищу владу над підданими, але владу обмежену божим природним правом.

Вчений Ж. Ж. Руссо розглядав суверенітет як неподільну владу та суверенітет повинен здійснюватися в межах договору між суспільством та державою [10].

Сприйняття державного суверенітету в якості влади в державі залишається актуальним і сьогодні. Державний суверенітет – це визначальна та невід'ємна якість відповідної влади, яка засвідчує верховенство держави в межах власної території та її незалежність у відносинах з іншими державами. Водночас державний суверенітет виступає іманентною якістю самої держави [11].

Події останніх років та десятиліть демонструють, що євроінтеграційні процеси, створення європейського співтовариства, Європейського Союзу вплинули на суверенні повноваження держав-членів Європейського Союзу шляхом їх обмеження та передачі над національним органом ЄС.

Крім того, розвиток транснаціональної злочинності, інформаційно-комунікаційних технологій та глобального інформаційного простору, фінансово-екологічні кризи, локальні війни також обмежують державний суверенітет, тобто сама природа державного суверенітету, генеза становлення, розвиток та концепції, зумовлені глобалізаційними та інтеграційними процесами у світі, і перш за все в межах Європейського Союзу.

Водночас, необхідно акцентувати увагу на тому, що в сучасній юридичній літературі наукові школи та деякі вчені-юристи піддають серйозному сумніву

принцип суверенітету окремих незалежних держав в умовах глобального світу. Вони вважають, що сучасні тенденції суспільного розвитку, що засновані на принципі глобалізму та пов'язані потужними процесами глобалізації та євроінтеграції суттєво підривають інститут держави. Внаслідок глобалізації всіх сфер суспільного життя, панування державних форм поступово втрачає своє значення, вважають інші науковці: держава втратила монополію на суверенітет, що став належністю минулого [12].

На думку вчених-прихильників глобалізації, поширення «інтегративних процесів» на державу і разом з тим підвищення ролі міжнародного права, його пріоритет перед національними правовими елементами наполегливо вимагають по-новому поставити питання про державний суверенітет [13].

Під тиском глобальних та євроінтеграційних процесів, історичних умов суспільного розвитку зміст поняття суверенітету принципово змінюється, але сам суверенітет залишається незмінним, адже він виступає незмінною складовою, політико-правовою властивістю державної влади, що реалізується у багатьох правових інститутах.

Державний суверенітет для України є, безумовно, вихідним для визначення джерел державної влади.

Виходячи із аналізу існуючого в Україні конституційного законодавства, є всі підстави дійти висновку, що державний суверенітет належить Україні як державі (ст. 1), народний суверенітет – народу країни (ст. 5), національний суверенітет (Преамбула Конституції) – українській нації, а про концепцію «суверенітету особистості» і говорити не потрібно, бо якщо в Україні буде 50 млн. «суверенів», то практично не буде жодного [14].

Варто відзначити, що в зазначеному аспекті множення кількості суб'єктів суверенітету небезпечно катаклізмами державно-правового будівництва, дезінтеграційними процесами, тому що анархія суспільних відносин веде до втрати визначеності самого поняття суверенітет, його якісної характеристики, політико-правових ознак державної влади [15].

На шляху будівництва в Україні, як незалежної, суверенної, правової, соціальної, демократичної держави, важливо не допустити помилок в розумінні суверенітету, оскільки в теоретичному плані недавно були поширені концепції «абсолютного суверенітету», концепція «розумного суверенітету» та ін.

Сьогодні надзвичайно важливим є правильне наукове тлумачення суверенітету, в тому числі співвідношення національного, народного та державного суверенітетів. З розвитком та вдосконаленням світового співтовариства та принципу співробітництва держав на міжнародній арені категорія «суверенітету», «державного суверенітету» суттєво збагатилась та наповнилась новим змістом, який необхідно суттєво збагачувати та оцінювати.

В умовах глобалізації та євроінтеграції поняття суверенітету, його зміст та реалізація набуває специфічного характеру. Незважаючи на суверенний характер, державна влада все ж не є абсолютною та зазнає певних обмежень як у внутрішніх, так і в зовнішніх сферах, але такі обмеження не можна змішувати з порушенням самого суверенітету, що є неприпустимим.

Особливого значення розуміння проблеми суверенітету набуває у взаємодії держави та міжнародних організацій при вирішенні тих чи інших питань загальнонародського характеру. Крім того, Україна як суверенна держава та суб'єкт міжнародно-правових відносин проводить власну зовнішню політику, що визначається багатьма факторами, які включають рівень соціально-економічного і

суспільно-політичного розвитку, географічне положення, національно-історичні традиції, телеологічні доміанти та потреби забезпечення суверенітету та безпеки держави. Саме реальні інтереси, безпека, територіальна цілісність виступають як головний рушійний фактор зовнішньополітичної діяльності держави, формування та реалізація нею розгалуженої системи міжнародних відносин [16].

Державний суверенітет належить Україні як державі (ст. 1), народний суверенітет – народу України (ст. 5), національний суверенітет (Преамбула Конституції) – українській нації. Проголошуючи Українську державу суверенною та незалежною, Основний Закон закріплює не лише досягнуте, реальне в її функціонуванні та розвитку, а й своєрідну перспективу втілення ідеї суверенітету.

Саме найважливішими ознаками та властивостями державного суверенітету у вітчизняній та зарубіжній літературі є дві властивості: верховенство державної влади щодо інших соціальних влад всередині держави та незалежність держави щодо інших суверенних держав ззовні. Суверенітет на сучасному етапі державотворення залишається невід'ємною характеристикою державної політики, у її внутрішньому та міжнародному аспектах.

Держави-члени Європейського Союзу зберігають свій суверенітет відповідно до укладених ними інтеграційних договорів, тобто Європейський Союз складається з держав регіонів, які свідомо передали частину своїх суверенних прав. При цьому всі держави-члени залишаються суверенними, доки вони добровільно не відмовляються від права на вихід із цього об'єднання.

Сучасні держави здебільшого добровільно накладають на себе зобов'язання та дотримуються норм та принципів міжнародного права, що означає на прикладі часткового обмеження їхнього державного суверенітету. При цьому вони добровільно погоджуються здійснювати свій суверенітет у нормативно визначеному порядку або навіть взагалі відмовляються від нього. Проте всі подібні обмеження чи відмови не слід тлумачити як факти позбавлення чи повної втрати країнами свого державного суверенітету.

Реалізація суверенітету сучасної держави пов'язана наднаціональними відносинами, зумовленими членством у різноманітних міжнародних організаціях та об'єднаннях, а практика використання європейськими державами інструменту Європейського застереження доводить, що саме цей інструмент необхідно використати для конституційного оформлення вступу України до міждержавних об'єднань [17].

Сучасні вчені-правознавці під глобалізацією розуміють загальноцивілізаційний процес планетарного єднання різних сфер людської діяльності, який охоплює виробництво, технологію, фінанси, торгівлю, культуру, політичні та державні інститути [18].

В умовах глобалізації суверенітет звужується: світове співтовариство здійснює свій вплив, іноді жорсткий, на країни-порушниці міжнародного права та домовленостей, а міцні світові економічні наднаціональні сили також впливають на трансформацію державного суверенітету. Іноді спостерігається тенденція до добровільного делегування повноважень держави світовим, регіональним та міжнародним організаціям та об'єднанням, тобто внутрішні справи держави, в які ніхто не втручається та які регулюються тільки національним правом та звичаями, звужуються шляхом добровільної відмови суверенів від

своїх суверенних прав, а міжнародне право або право певної спільноти, в свою чергу, розширюється.

Деякі вчені-юристи вважають, що соціальні, культурні, мовні, міжнаціональні функції держави будуть розширюватися. Сьогодні Україна повинна дотримуватися прав та свобод людини та громадянина, піклуватися про реалізацію свого суверенітету народами та націями, враховувати інтереси інших суверенних держав у міжнародних відносинах, брати активну участь у вирішенні глобальних та євроінтеграційних проблем.

Варто відзначити, що велике значення для функціонування демократичного конституційного ладу має Декларація про державний суверенітет України 1990 року. Декларація повинна відігравати роль принципово нового, основоположного, фундаментального документу, який дуже важливий під час переговорів з представниками інших держав та в рамках міжнародної спільноти.

За своїм змістом Декларація фактично повинна відігравати роль малої Конституції України, проте час запровадження її положень повною мірою на період її прийняття тоді ще не настав і вона так й залишилася за юридичною природою передконституційним документом.

З набуттям Україною незалежності, посилення її ролі як повноправного члена Організації Об'єднаних Націй, вступом її до Ради Європи, активізацією участі в діяльності ряду міжнародних організацій, ратифікацією актів про права людини, а також заявленою європейсько-атлантичною перспективою держави щодо вступу в Європейський Союз і НАТО налічено орієнтири щодо подальшого процесу демократизації в країні. Саме в цих умовах дедалі більшого значення набувають міжнародно-правові аспекти засад конституційного ладу України, а також практичні аспекти його функціонування в контексті світової глобалізації.

Процес входження України в європейський правовий простір ставить цілий ряд складних проблем як перед теорією, так і практикою застосування відповідних норм міжнародних договорів у національній правовій системі. Саме активна участь у міжнародних відносинах засвідчує самодостатність держави як суб'єкта міжнародного права. А поняття державного суверенітету є одним із головних для міжнародного права, так як воно покладено в основу таких його принципів, як суверенна рівність держав, взаємна повага державного суверенітету, невтручання держав у внутрішні справи одна одної, територіальна цілісність держав.

Висновки і пропозиції. Здійснений аналіз комплексного дослідження політико-правової теорії державного суверенітету в умовах глобалізації та євроінтеграції дозволяє дійти висновку, що сучасний державний суверенітет залишається невід'ємною характеристикою української держави як у внутрішніх, так і в міжнародних відносинах. Сучасний державний суверенітет і в майбутньому буде відігравати ключову, величезну роль у всіх міжнародно-правових та міжнародних відносинах, але разом з тим він стає більш багаторівневим, багатокомпонентним у вирішенні всіх питань загальнолюдського характеру. Здійснення всіх суверенних прав української держави за умов глобалізації та євроінтеграції вимагає нового розуміння, нових підходів в розв'язанні тих чи інших задач та нової практики.

Сучасна Україна ще недостатньо залучена до глобалізаційних та євроінтеграційних процесів в країні, а в сьогоднішніх відносинах та справах активна участь саме держави корелюється за участю громадян у національному процесі. Реалізація державного суверенітету залежить не лише від дії загальних історич-

них, соціологічних, міжнародно-правових, політичних факторів, а й від спроможності українського суспільства подолати, перш за все, економічні труднощі, завершити демократичну трансформацію.

Крім того, реалізація та вдосконалення сучасного державного суверенітету залежить від активної та цілеспрямованої участі в цьому політичному процесі кожного громадянина України, кожного члена територіальної громади.

Список використаної літератури

1. Прієшкіна О. В. Конституційний лад України та його роль у становленні та розвитку місцевого самоврядування: Автореферат дисертації на здобуття наук. ступ. докт. юрид. наук: 12.00.02. К., 2009. С. 1.
2. Прієшкіна О. В. Конституційний лад України: актуальні питання становлення, інституціоналізації та розвитку: Монографія. О.: Фенікс, 2008. 208 с.
3. Dock A. Der souveränitätsbegriff von Bodin bis zu Friedrich dem Grossen. Berlin, 1897; Vowenall An. Vnguary into Politikal Lood. New York, 1957; Laski H. The Foundations of Sovereignty. London, 1931; Väyrynen R. Sovereignty, globalization and transnational social movements. *International Relations of the Asia-Pacific*, Volume 1, Issue 2, 2001, Pages 227-246.
4. Стрельцов Л. М. Правовое положение советской социалистической республики в составе Союза ССР (по материалам Украинской ССР): автореф. дис. ... д.ю.н. Х., 1973. 35 с.; Безуглов А. А. Суверенитет советского народа. М.: Юридическая литература, 1975; Дорогин В. А. Суверенитет в советском государственном праве. М.: Госполитиздат, 1948; Манелис Б. Л. Проблема суверенитета и ее значение в современных условиях. Ташкент. Наука, 1864; Шевцов В. С. Суверенитет Советского государства. М.: Юридическая литература, 1972.
5. Грохальски С. М. Государства в решении современных глобальных проблем: международно-правовые аспекты: автореф. дис. ... д.ю.н. М., 1998. С. 24.
6. Еллинек Г. Общее учение о государстве; испр. и доп. И. С. Гессен. 2-е изд. СПб., 1908. С. 363.
7. Оппенгейм Л. Международное право. Т. Мир. М.: Госполитиздат, 1948. С. 130.
8. Dictionary of Sociology and Related Science. Totova 1988. P. 304.
9. Юридический энциклопедический словарь /под ред. А. Я. Сухарева. М.: Сов. Энцикл., 1984. С. 359.
10. Webster's New Universal Unabridged Dictionary. New Vort 1996. P. 1736-1737.
11. Шаповал В. М. Сучасний конституціоналізм: Монографія. К.: Салком, Юрінком Інтер, 2005. 560 с.
12. Явич Л. С. О философии права на XXI век. Правоведение. 2000. № 4. С. 11-12.
13. Badie V. Le retournment du morde. Sociologists de la Scene Internationale V. Badie. M. Smouts. Paris. 1992. P. 35-86.
14. Тодька Ю. Н. Основы конституционного строя Украины. Х.: Факт. 2000. С. 46.
15. Тодька Ю. Н. Вопросы государственного суверенитета в аспекте формирования на Украине демократического правового государства. *Проблемы законности: респ. Межвед. Нац. Сб. /Отв. ред. В. Я. Тацій. Х.: Основа, 1995. № 28. С. 46.*
16. Прієшкіна О. В. Міжнародно-правові аспекти засад конституційного ладу України. *Інтегративне право в умовах глобальних процесів: конституційні та методологічні підходи*. За ред. д.ю.н., проф., Заслуженого юриста України Ю. О. Волошина. О.: Фенікс. 2015. С. 139.
17. Ковтун В. І. Питання конституційного забезпечення міжнародної інтеграційної політики в Україні. *Матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 100-річчю від дня народження проф. Л. М. Стрельцова*, 26 жовтня 2018. Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 148.
18. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. А. Погрібна, І. О. Поліщук та ін.: / за ред. М. П. Требіна. Х.: Право. 2015. 816 с.
19. Гринин Л. Е. Глобализация и процессы трансформации национального суверенитета. *Век глобализации*. 2008. № 1. С. 86-97.

References

1. Prieshkina O. V. (2009) The constitutional system of Ukraine and its role in the formation and development of local self-government: abstract of the dissertation for the degree of Doctor of Laws: 12.00.02. K. P.1 [in Ukrainian].
2. Prieshkina O. V. (2008) The constitutional system of Ukraine: current issues of formation, institutionalization and development: Monograph. O.: Fenix, 208 p. [in Ukrainian].
3. Dock A. (1897) Der souveränitätsbegriff von Bodin bis zu Friedrich dem Grossen. Berlin [in German], Vowenal An. (1957) Vnguary into Politikal Lood. New York, Laski H. (1931) The Foundations of Sovereignty. London, Väyrynen R. (2001) Sovereignty, globalization and transnational social movements. *International Relations of the Asia-Pacific*, Volume 1, Issue 2, Pages 227-246.
4. Streltsov L. M. (1973). Legal status of the Soviet socialist republic in the USSR (on the materials of the Ukrainian SSR): author's ref. dis. ... Ph.D. H., 35 p. [in Ukrainian]; Bezuglov A. A. (1975) Sovereignty of the Soviet people. M.: Yuridicheskaya literatura [in Russian]; Dorogin V. A. (1948) Sovereignty in Soviet state law. M.: Gospolitizdat [in Russian]; Manelis B. L. (1864) The problem of sovereignty and its significance in modern conditions. Tashkent. Science [in Uzbekistan]; Shevtsov V. S. (1972) Sovereignty of the Soviet state. M.: Yuridicheskaya literature [in Russian].
5. Grokhalsky S. M. (1998) States in solving modern global problems: international legal aspects: author. dis. ... Ph.D. M., P. 24 [in Russian].
6. Ellinek G. (1908) General doctrine of the state; ispr. and ext. I. S. Hessen. 2nd ed. SPb., S. 363 [in Russian].
7. Oppenheim L. (1948) International law. T. Mir. M.: Gospolitizdat, S. 130 [in Russian].
8. Dictionary of Sociology and Related Science (1998). Totova. R. 304.
9. Legal encyclopedic dictionary (1984) / ed. and I. Sukhareva. M.: Sov. Encyclical., S. 359 [in Russian].
10. Webster's New Universal Unabridged Dictionary (1996). New Vort. R. 1736-1737.
11. Shapoval V. M. (2005) Modern constitutionalism: Monograph. K.: Salkom, Jurinkom Inter, 560 p. [in Ukrainian].
12. Yavich L. S. (2000) On the philosophy of law in the XXI century. *Jurisprudence*. № 4. Pp. 11-12 [in Russian].
13. Badie B. (1992) Le retournement du morde. *Sociologists de la Scene Internationale* B. Badie, M. Smouts. Paris. P. 35-86 [in France].
14. Todyka Yu. N. (2000) Fundamentals of the constitutional system of Ukraine. H.: Fact. S. 46 [in Russian].
15. Todyka Yu. N. (1995) Issues of state sovereignty in the aspect of formation of a democratic state governed by the rule of law in Ukraine. *Problems of legality: resp. Interscience. Nat. Sat / Otv.* ed. V. Ya. Tacy. H.: Osnova, № 28. P. 46 [in Russian].
16. Prieshkina O. V. (2015) International legal aspects of the principles of the constitutional system of Ukraine. Integrative law in the context of global processes: constitutional and methodological approaches / Ed. Ph.D., Prof., Assoc. lawyer of Ukraine Yu. O. Voloshin. A.: Fenix. S. 139 [in Ukrainian].
17. Kovtun V. I. (2018) Issues of constitutional support of international integration policy in Ukraine. *International materials. scientific-practical conf., dedicated. 100-th anniversary of the birth of prof. L. M. Streltsova*, October 26, 2018. Helvetica Publishing House, P. 148 [in Ukrainian].
18. Political Science Encyclopedic Dictionary (2015) / compiled by: L. M. Gerasina, V. A. Pogribna, I. O. Polishchuk, etc.: / ed. M. P. Trebin. H.: Right. 816 p. [in Ukrainian].
19. Grinin L. E. (2008) Globalization and the processes of transformation of national sovereignty. *The age of globalization*. № 1. P. 86-97 [in Russian].

Стаття надійшла 15.02.2022 р.

O. V. Prieshkina, Doctor of Juridical Sciences, Professor
Honored Lawyer of Ukraine
Odessa I. I. Mechnikov National University
the Department of Constitutional Law and Justice
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odesa, 65058, Ukraine
e-mail: prieshkina@ukr.net

O. O. Kharchenko, Candidate of Juridical Sciences
Odessa Court of Appeal
Street Ivan and Yuriy Lyp, 24-a, Odesa, 65078, Ukraine
e-mail: olenaxarchenko@ukr.net

POLITICAL AND LEGAL THEORY OF STATE SOVEREIGNTY IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION AND EUROPEAN INTEGRATION

Summary

The article analyzes the factors influencing the process of political and legal theory of state sovereignty in the context of globalization and European integration. Analysis of systematic research shows that the most important features and characteristics of state sovereignty in domestic and foreign literature are two properties: the supremacy of state power and the independence of the state from other sovereign states from the outside. It was found that the very nature of state sovereignty, the genesis of the formation, modification and development of its concept are conditioned by globalization and integration processes in the world, and above all, within the European Union. It is argued that state sovereignty will continue to play a key regulatory and institutional role in international relations, but at the same time, it is becoming more multilevel and multi-component in relation to Ukrainian society. It is proved that by declaring the Ukrainian state sovereign, independent, the Constitution of Ukraine enshrines not only what has been achieved, what is real in its functioning and development, but also a kind of perspective of the idea of sovereignty. The comprehensive study focuses on the implementation of state sovereignty, which depends not only on historical, sociological and international legal factors, but also on the ability of Ukrainian society to overcome economic difficulties, complete the legal framework, increase financial stability and efficiency, state extra-budgetary social funds. It was found that the realization of the sovereign rights of the Ukrainian state in the context of globalization and European integration requires a new understanding, new approaches and new practices to solve global problems of human civilization, preserve international peace through legal principles that shape the global and regional legal space. It is proved that modern Ukraine is not yet sufficiently involved in globalization and European integration processes, and in modern relations the state's participation in these processes is carried out by the country's citizens.

Keywords: sovereignty, state sovereignty, globalization, European integration, European Union.